

Advies Regioplan Doordecentralisatie Beschermd Wonen Augustus 2021 Regio Meierij en Bommelerwaard.

Meierijstad, 10 augustus 2021.

Geacht College,

De Adviesraad Sociaal Domein van de gemeente Meierijstad heeft het Regioplan Doordecentralisatie Beschermd Wonen Augustus 2021 Regio Meierij en Bommelerwaard met veel belangstelling gelezen. Zij heeft vastgesteld dat het om een doorwrocht en ambitieus plan gaat, waarbij het van groot belang is dat gedurende langere tijd de neuzen van alle betrokkenen dezelfde kant op moeten gaan.

Daarbij komt de gemeente een duidelijke regiefunctie toe niet alleen in het beleid maar ook in de uitvoering. Dit klemmt temeer nu de gemeente vergaand gebonden is aan gezamenlijke afspraken en samenwerking in de regio van de centrumgemeente Den Bosch:

- centraal staat de samenhangende ondersteuning voor de inwoner/bewoner en de procesregie in handen van de gemeente met duidelijke keuzes voor prioriteiten.
- integraal opdrachtgeverschap en het belang van goede integratie van informele (wat het grootste deel van de zorg is) en formele zorg.
- de toegang tot beschermd wonen moet goed verankerd worden in de Integrale Verordening Sociaal Domein; het netwerk van de inwoners moet betrokken worden bij het toegangsgesprek waarbij tevens een brede vraagverheldering plaatsvindt; het is daarom van groot belang hieraan voldoende aandacht te besteden bij de start van het proces naar beschermd wonen; de gemeente heeft hier een grote verantwoordelijkheid om het proces in goede banen te leiden.
- gemeente en aanbieders hebben ondanks verschillende belangen een gedeelde verantwoordelijkheid voor client/inwoner: inhoud is daarbij leidend, systeem is volgend.
- de gemeente moet samenhang in inhoud en bedrijfsvoering organiseren, maak daarbij partners mede verantwoordelijk voor het realiseren van de opdracht/inhoud (=wederzijdse afhankelijkheid).
- wij denken aan daadkracht en acceptatie gericht op niet te grote wijken.
- ambassadeurs of buurtregisseurs moeten de gemeente hierbij helpen, zij zijn de ogen en oren van de wijk en zijn ook een duidelijke vraagbaak voor de wijk, zij zijn in staat om verbindingen te leggen en signalen af te geven, wij benadrukken hiermee het belang van regisseurs zoals vermeld op blz. 21 van het Regioplan en
- een centraal aanspreekpunt die bekend is in de wijk voor ieder kwetsbare inwoner die in de wijk komt wonen en die het aanspreekpunt blijft, blz. 22 Regioplan; dit vraagt zeer zeker aandacht
- de uitvoering van het Regioplan moet het inwonersperspectief versterken.
- met de woningcoöperaties/projectontwikkelaars moeten tijdig en goede afspraken gemaakt worden voor het aanbod woningen, dit zowel ten aanzien van de instroom als uitstroom van beschermd wonen (ook om te voorkomen dat plaatsen onnodig bezet blijven).
- ontschotting tussen de domeinen in de regelgeving moet zoveel mogelijk worden meegenomen in het beleid en de uitvoering.

Uit het Regioplan volgt het belang van wijkteams. Bij wijk en wijkteams zijn er veel verschillende benaderingen. Dit geldt ook bij de aanbieders van zorg. In de samenvatting van het SCP-rapport "Sociaal domein op koers" (nov. 2020) wordt aangegeven dat er veel verschillende benaderingen zijn in werkwijze, samenstelling en takenpakket. Ook is het belang van een zorgvuldige spreiding van de wijkteams groot voor een succesvol functioneren. Wij achten het van belang dat de gemeente hier duidelijke keuzes maakt en deze ook goed communiceert. Aansluiting kan hier mogelijk worden gezocht bij bestaande wijk- en dorpsraden

Het hebben van werk en/of een zinvolle tijdsbesteding is van zeer groot belang voor deze doelgroep, zo volgt ook uit het Regioplan. Er moeten voor de sociaal werkvoorzieningen voldoende mogelijkheden komen om deze groep in te bedden en te begeleiden naar werk buiten de sociale werkvoorzieningen.

Vanuit deze werk/tijdbestedingssituatie dient een signaalfunctie ingebouwd te worden, voor als iemand het spoor bijster dreigt te raken. In het verleden kende b.v. de IBN groep een ombudsfunctionaris, die signalen via de werkleiding oppikte en kon door verwijzen naar bedrijfsmaatschappelijk werk. Ook misverstanden in werksituatie konden zo worden opgepikt, zodat werk behouden kon blijven.

Ook het Projectplan geeft aan dat juist deze doelgroep vaak financiële problemen kent. Zij hebben niet alleen te maken met een complexe regelgeving maar vooral ook een onvermogen om adequaat om te gaan met de digitale wereld, het papierwerk, de formulieren etc. Een goede begeleiding vanaf het eerste begin in de directe nabijheid is van groot belang. Vrijwilligers en werkgevers kunnen hier een rol spelen. Dit geldt uitdrukkelijk ook de gemeente die ook ondersteunend kan zijn hierbij (zo kende IBN in het verleden een noodfonds waarop een beroep kon worden gedaan en als werkgever verzorgden zij ook sociale vaardigheidstrainingen). Voor een aantal mensen van deze doelgroep is het prettig als de vaste lasten automatisch betaald worden via gemeente of werkgever, of op een andere wijze. Hiermee kunnen ernstige problemen voorkomen worden. Ook dient scherp gelet te worden op het tijdig aanvragen en stopzetten van toeslagen (een heikel punt). Een schuldenproblematiek moet zoveel mogelijk en tijdig worden voorkomen.

Het Sociaal Raadslieden werk en de welzijnsinstellingen dienen voor de begeleiding van deze doelgroep goed bereikbaar en voldoende geëquipeerd te zijn.

De gemeente moet zo spoedig mogelijk in gesprek gaan met zoveel mogelijk betrokken partijen en belanghebbenden, met name ook welzijnsorganisaties. Zij dienen zéér nauw samen te werken in een samenhangend beleid. Cliënten, met name die buiten de boot dreigen te vallen, kunnen via een cliëntvolgsysteem extra aandacht en ondersteuning krijgen. Hulpverlening kan zo ook gecoördineerd worden. Één coördinator valt aan te bevelen. Dit kan ook bijdragen aan de zelfregie van de cliënt. Eventueel kan een cliënt ondersteund worden door een onafhankelijk cliëntenondersteuner.

De inbreng van ervaringsdeskundigen moet ingebed worden in het proces.

Het ondersteuningsaanbod moet goed toegankelijk zijn en als het kan zo dichtbij mogelijk.

Wijken, buurten, gemeenschappen zullen voorbereid moeten worden op de komst van deze doelgroep buurtbewoners (empowerment van de buurten bevorderen). Het zou mooi zijn als er een commitment kan ontstaan, waarbij ook wijk- en buurtbewoners zich inzetten om hun medebewoners te ondersteunen. De draagkracht van de wijk en buurt dient goed in de gaten te worden gehouden !! Er zou b.v. aansluiting gezocht kunnen worden bij het concept van buurtcirkel projecten in het land <https://buurtcirkel.nl/over-buurtcirkel>.

Het Regioplan spreekt (op blz. 21 sub 4) van een expertisecentrum dat (in de gemeente) opgezet wordt waar onder andere omwonenden, vrijwilligers en professionals hun informatie kunnen halen over de doelgroep (let wel, deze is heterogeen). Daarnaast wordt onder randvoorwaarden (blz. 22 sub 4.5) een laagdrempelig punt voor informatie en advies ingesteld voor ondersteuning bij deelnemen aan het sociale leven. Op het niveau van de regio is er het Netwerk Opvang en Wonen. Het is van belang dat duidelijk is wie wat doet, dat er een open communicatie is en dat het alle betrokkenen kenbaar is tot wie zij zich moeten wenden.

Inwoners met een psychische kwetsbaarheid zijn een relatief nieuwe doelgroep voor gemeenten. Momenteel zijn de WMO voorzieningen voor deze doelgroep gefragmenteerd georganiseerd in aparte beleidsdocumenten, overeenkomsten en uitvoeringsafspraken. Het gaat onder meer om individuele WMO ondersteuning, dagbesteding, onafhankelijke cliëntondersteuning en mantelzorg ondersteuning. Dit mag geen beletsel vormen voor de begeleiding. Een groot deel van de groep inwoners met een psychische kwetsbaarheid woont gewoon thuis en dit is uitdrukkelijk de bedoeling.

Wanneer mensen met een psychische kwetsbaarheid niet in staat zijn om zelfstandig te wonen, intramurale behandeling niet voorop staat en toezicht nodig is, kunnen zij een beroep doen op de voorziening beschermd wonen. Dit is in principe een tijdelijke voorziening. Beschermd wonen is gericht op stabiliteit, herstel en zelfredzaamheid. Echter, er is ook een groep inwoners die deze voorziening voor een langere periode nodig heeft (dan komt de Wlz in beeld).

Maatschappelijke opvang biedt tijdelijk onderdak, opvang en ondersteuning (met inbegrip van screening en advisering) aan volwassenen, jongeren en gezinnen die, door meerdere problemen, al dan niet gedwongen, de thuissituatie hebben (of dreigen te) verlaten. Zij zijn (tijdelijk) niet in staat zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. De ondersteuning vanuit de maatschappelijke opvang richt zich op het vergroten van de zelfredzaamheid en het bevorderen van participatie op het weer invoegen in de samenleving. Onder de activiteiten vallen naast het tijdelijk bieden van onderdak, opvang en ondersteuning ook activiteiten die gericht zijn op het voorkomen van instroom in de maatschappelijke opvang en het voorkomen van terugval na uitstroom. Dit kan onder meer door gebruik te maken van projecten die mensen weer in hun kracht zetten (vgl. activiteiten Pieter Bruegelhuis).

Aandacht wordt gevraagd voor bemoeizorg die zich richt op zorgwekkende zorgmijders. Dit zijn inwoners met complexe problemen. Vaak is het een combinatie van psychiatrische-, lichamelijke-, psychosociale- en/of verslavingsproblemen. Het gaat om zeer kwetsbare inwoners die zelf niet om hulp kunnen, willen of durven vragen. Ze raken geïsoleerd, verwaarlozen zichzelf en zorgen soms

voor overlast in hun omgeving. De inzet van bemoeizorg is erop gericht om zorgwekkende zorgmijders te motiveren tot en toe te leiden naar passende ondersteuning. Daardoor verbeteren de leefomstandigheden van de inwoners zelf en hun omgeving. Bemoeizorg doet dit door het gevraagd en ongevraagd aanbieden van tijdelijke, vaak praktische, ondersteuning. Een integrale aanpak is daarbij van groot belang.

In het Regioplan wordt nauwelijks ingegaan op preventie met name voor de GGZ en verslavingszorg, maar ook het versterken van de draagkracht van mensen en wijken is niet uitgewerkt. Toch zal juist hierin veel draagkracht gevonden kunnen worden. Daarbij kan gedacht worden aan de onderlinge hulp van inwoners aan elkaar (Zorg en Welzijn Keldonk, Zijtaart en zorgcoöperaties in Wijbosch en Sint-Oedenrode). Zeker ook binnen de regiefunctie van de gemeente vraagt dit om aandacht. De Adviesraad Sociaal Domein hecht hier bijzondere aandacht aan zoals ook zij ook in eerdere adviezen heeft aangegeven.

Van groot belang achten wij een brede vraagverheldering op basis waarvan met de cliënt en zijn of haar netwerk bepaald kan worden welke aanpak en wat nodig is voor herstel en participatie. Een passend aanbod zal niet zozeer door de voorzieningen bepaald mogen worden. Hier dient een speerpunt van gemaakt worden bij de uitvoering van het Regioplan. Daarbij moet herstelbenadering plaatsvinden vanuit de cliënt.

Er spelen regelmatig veiligheidskwesties, gevaarlijk gedrag, overlast of weigeren van aangeboden zorg. De WvGGZ en de Wet Zorg en Dwang bieden hier maar een beperkte oplossing voor. Dit ondermeer vanwege de tijdelijke aard van de maatregelen. De huidige voorzieningen op grond van de WMO zijn er niet op toegerust om inwoners ondersteuning en opvang te bieden op het snijvlak van de WMO en de forensische zorg. Ook dit behoeft aandacht met name ook in het overleg met de zorgverzekeraars.

De maatregelen en keuzes van zorgverzekeraars met betrekking tot GGZ zorg hebben grote gevolgen voor de groep inwoners die onder beschermd wonen vallen (met name de wachtlijsten en de beperkte mogelijkheden voor cliënten met een complexere zorgvraag). Zij dreigen tussen wal en schip te vallen met als risico's ernstige teloorgang, zelfverwaarlozing en overlast. Mensen met ernstige GGZ- en verslavingsproblematiek komen meer in de maatschappelijke opvang en bemoeizorg terecht. Dit houdt inwoners langer in begeleiding en bij hen wordt er meer WMO maatwerk toegepast. Het is een serieuze vraag in hoeverre deze opvang en ondersteuning zorg en behandeling kunnen vervangen. Daarbij zijn deze oplossingen ook niet financieel houdbaar voor gemeenten. Dit aspect verdient zeer serieuze aandacht bij beleid en uitvoering van het Regioplan.

Verder is het van groot belang dat er binnen en tussen de verschillende domeinen, sociaal, zorg en veiligheid, goed wordt samengewerkt om integrale zorg en ondersteuning te organiseren en uit te voeren. Daarbij speelt dat bij complexe psychische problemen de oplossing meestal niet binnen één sector of organisatie beschikbaar is. Een gezamenlijke aanpak op zowel beleidsniveau als uitvoeringsniveau is hier als gezegd noodzakelijk om tot passende opvang, zorg en ondersteuning

te komen. Het gaat daarbij onder meer om een integrale aanpak in de wijk tussen het sociale netwerk (naasten, vrijwilligers), de huisarts en POH-ggz, de behandelaar (bijv. van F-ACT), de ambulante begeleider en de generalist van het sociaal team. Op beleidsniveau gaat het over het gezamenlijk organiseren en uitvoeren van voorzieningen waarbij behandeling, opvang en ondersteuning integraal worden georganiseerd en aangeboden. Met financieringssysteem en de financiële schotten tussen de verschillende financieringskaders, WMO, Zorgverzekeringswet, Wet langdurige zorg, zal creatief moeten worden omgegaan om de noodzakelijke samenwerking te realiseren. Zorgverleners moeten de ruimte krijgen om in Multi Disciplinaire Teams (MDO's) te kunnen werken en daar financiële middelen voor krijgen.

Er dient veel aandacht te zijn voor kleine zorgaanbieders (o.a. zorgboerderijen) die het grote volume aan aanvragen nauwelijks aankunnen, wat veelzeggend is voor het belang dat cliënten en hun omgeving hieraan hechten. Juist deze kleinschalige vormen kunnen cliënten voor beschermd wonen heel veel bieden in maatwerk begeleiding en ook vanwege de ruimte en het groen. Het is van groot belang dat gemeenten oog hebben en voorwaarden creëren voor deze mogelijkheden en niet alleen contracteren met de grotere aanbieders.

Verder gaat het om aandacht voor bewonersinitiatieven vanuit de bevolking en dat de gemeente deze stimuleren en goede condities creëren met name in financiering en bestemmingsplannen.

De gemeenten moeten vrijwilligersorganisaties goed ondersteunen en zij moeten andere oplossingen dan alleen de professionele zorg bieden, dit vanuit een gemeenschappelijk beeld.

Er zijn heel veel verschillende mogelijkheden in het organiseren van formele en informele ondersteuning in regio/gemeente/dorpen/wijken en dit dan vooral uit inwonersperspectief. Dit betekent ook dat het van belang is in het contractmanagement te kijken naar nieuwe oplossingen (vgl. onder meer Leefgoed Veghel, Pieter Brueghelhuis, Joint Us). Ook hier is het van belang zoveel mogelijk in te bedden in de wijk, zoals al bij Leefgoed gaat gebeuren.

Onvermijdelijke vraag is of er bij de gemeente voldoende budget vrij gemaakt kan worden om deze ambitieuze plannen te kunnen realiseren .

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert de gemeente om een lerende aanpak te organiseren. Gemeente en andere partijen doen continue nieuwe kennis en inzichten op. De aanpak kan worden bijgesteld als dit nodig is om de ambitie waar te maken. Bij de uitvoering organiseert de gemeente ruimte voor leerervaringen, de reflectie hierop en de acties die hieruit voortkomen.

De opdracht van het Projectplan lijkt tot een fijnmazig raderwerk te komen waarin alle betrokken partijen samenwerken. Elkaar kennen, elkaars taal kunnen verstaan, ieders rol in de samenwerking waarderen is hierbij van belang. De Adviesraad Sociaal Domein realiseert zich dat dit veel van de betrokken partijen gaat vragen. Het doel om een deel van de doelgroep binnen tien jaar uit de WMO te plaatsen is eveneens ambitieus. Dit zal zeker niet voor iedereen gaan lukken.

Het Projectplan vraagt in zekere zin een hele nieuwe mindset van alle betrokken partijen.

De Adviesraad Sociaal Domein heeft besloten, met inachtneming van de in dit advies genoemde specifieke aandachtspunten, vragen en adviezen en rekening houdend met de toetsingscriteria in

onze visie en missie, een positief advies te geven.

Met dit advies hoopt de Adviesraad Sociaal Domein een constructieve bijdrage te hebben geleverd en verzoekt het college dit onder de aandacht te brengen van de gemeenteraad zodat dit betrokken kan worden bij de verdere beraadslagingen.

De Adviesraad Sociaal Domein stelt het zeer op prijs als de gemeente haar bij het Regioplan blijft betrekken en haar periodiek informeert over de voortgang van het proces van de doordecentralisatie.

We zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet.

Namens de Adviesraad Sociaal Domein Meierijstad

John Schut,

Vice-voorzitter.